

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

Jild 3, Son 12/2

2023

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 12/2 (3)-2023

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Аброр – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАРИ:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси

Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич - юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбаҳор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодири Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамият.

Тахририят манзили:

Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com
Телеграм канал: https://t.me/scienceproblems_uz

МУНДАРИЖА

10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

<i>Axmedov Oybek Saparbaevich</i> ИНГЛИЗ ВА ЎЗБЕК ТИЛЛАРИДА СОЛИҚ-БОЖХОНА ТЕРМИНОЛОГИЯСИДА АНТОНИМИЯ ҲОДИСАНИНГ ЎРНИ.....	10-18
<i>Нематова Мафтуна</i> ЛАКУНА И ТИПОЛОГИЯ ЛАКУН	19-24
<i>Hamroyeva Shahlo Mirdjonovna, Matyakubova Noila Shakirjonovna</i> MOSLASHTIRISH JARAYONIDA O'ZBEK VA INGLIZ TILIDAGI SODDA GAPLARNING SINTAKTIK TAHLILI.....	25-32
<i>Jo'rayeva Nilufar Sobirjon qizi</i> "SMILE" VA "TABASSUM" TUSHUNCHALARINING LINGVISTIK IFODASI (INGLIZ VA O'ZBEK TILLARI MISOLIDA)	33-38
<i>Sidiknazarova Zulfiya Mirsharapovna</i> BADIY TARJIMA TAHLILINING NAZARIY ASOSLARI	39-43
<i>Jumanova Shahnoza Ikromjonovna</i> IJTIMOIY – PSIXOLOGIK MOTIVNI ANGLATISHDA PEYZAJNING O'RNI	44-50
<i>Achilov Oybek Rustamovich</i> ILGAR SURISH VOSITALARINING BADIY ASAR SARLAVHASIDA TASNIFLANISHI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	51-57
<i>Axmedova Madinabonu Maxmudjonovna</i> XALQ NASRI JANRLARINING O'ZARO MUNOSABATLARI	58-62
<i>Isroilova Manzura Jamolovna</i> FRANSUZ KOMPARATIV FRAZELOGIZMLARINING USLUBIY XUSUSIYATLARI	63-68
<i>Кенжабоев Шокир Абдулхалимович</i> ОСОБОЕ МЕСТО В ИЗУЧЕНИИ И РАЗВИТИИ МЕТОДИКИ ПРЕПОДАВАНИЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА В ШКОЛАХ УЗБЕКИСТАНА	69-74
<i>Fayziyev Bahodir Baxshullayevich</i> J. K. ROULINGNING "GARRI POTTER VA AFSONAVIY TOSH" ASARIDAGI TO'QIMA NOMLAR VA REALIYALAR HAMDA ULARNING RUS VA O'ZBEK TILLARIGA TARJIMASI	75-79
<i>Mamatqulova Shoxsanam Isroil qizi</i> OLAMNING O'ZBEK LISONIY TASVIRIDA "FIDOIYLIK" KATEGORIYASI	80-84
<i>Тухтаева Фарида Исматуллаевна</i> ИССЛЕДОВАНИЕ СТЕРЕОТИПОВ РОМАНАХ ПЕРЛ БАК	85-90
<i>Radjabova Dildora Raximovna</i> PIRIMQUL QODIROVNING "YULDUZLI TUNLAR" ASARI INGLIZCHA TARJIMASIDA BOBUR PSIXOLOGIYASI	91-96
<i>Mansurova Shohista Ismailovna</i> BADIY TARJIMANING MAQSADI, VAZIFALARI VA TARJIMA METODLARI	97-102
<i>Ermatov Ixtiyor</i> SIRDARYO VILOYATI TOPONIMLARI.....	103-108

<i>Axmedjanova Farida Djavairovna</i> GRAMMAR INSTRUCTION IN COMMUNICATIVE LANGUAGE TEACHING	109-114
<i>Saitov Suxrob Djumaydillayevich</i> ARTISTIC INTERPRETATION AND RESOLUTION OF HUMAN TRAGEDIES IN THE STORY	115-119
<i>Тўрабоева Ҳакима Усмонжон қизи</i> ФИРДАВСИЙ ДАҲОСИГА МЕҲР	120-124
<i>Toshpo'latova Xusniya Matayusub qizi, Normamatov Farrux Komiljon o'g'li</i> INGLIZ REKLAMA SHIORLARI TARJIMASI JARAYONIDA SHAKL VA MA'NO MUVOFIQLIGI	125-129
<i>Абдуманнонов Хожиақбар Акмалжон угли</i> ОСВЕЩЕНИЕ ФРАЗЕОЛОГИИ В СВЕТЕ НАУЧНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ (краткий обзор на примере учебных пособий и словарей узбекского языка).....	130-136
<i>Абдуллаева Раъно Хикматовна</i> РЕПРЕЗЕНТАЦИЯ КОНЦЕПТА «ДРУГ/ДРУЖБА» В РУССКОЙ И УЗБЕКСКОЙ ПОСЛОВИЧНОЙ ЯЗЫКОВОЙ КАРТИНЕ МИРА	137-144
<i>Hamidova Sayyora Nurmatovna</i> TILSHUNOSLIKNI MENTALINGVISTIK BOSQICHIDA KOGNITIV TADQIQOTLAR.....	145-151
<i>Rustamova Dilrabohon</i> ATAMALAR LUG'ATINING UMUMIY VA FARQLI TOMONLARI	152-157
<i>Khazratqulova Ozoda Abduganiyevna</i> EXPRESSION OF THE CONCEPT OF FORGIVENESS IN LEXICOGRAPHIC SOURCES AND ARTISTIC LITERATURE	158-162
<i>Farmonov Nurbek Pulatovich</i> WEB OF SCIENCE MA'LUMOTLAR TIZIMIDAN FOYDALANISH	163-169
<i>Xojjiyeva Oynisa Shabonovna</i> ALISHER NAVOIY ASARLARIDA TURKIY XALQLAR MAQOLLARINING AKS ETISHI	170-176
<i>Norqobilov Sanjar Rahmat ugli</i> COMPARING COMPUTATIONAL LINGUISTICS APPROACHES ACROSS LANGUAGES	177-182
<i>Mamarasulova Iroda Jumanovna, Xojimetov Sa'dulla Jumanazarovich</i> ANGLIYA UYG'ONISH DAVRI ADABIYOTI	183-190
<i>Ho'jamqulov Anvar Jozilovich</i> OMON MUXTOR ROMANLARIDA POETIK USLUB QIRRALARI.....	191-196
12.00.00 - ЮРИДИК ФАНЛАР	
<i>Кутыбаева Елизавета Дуйсенбаевна, Аманязова Света Байниязовна</i> ВОПРОСЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ И ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ СИСТЕМЫ ОРГАНОВ ИСПОЛНИТЕЛЬНОЙ ВЛАСТИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	197-203
<i>Мирзаабдуллаева Матлуба Рустамовна</i> СУВДАН ФОЙДАЛАНУВЧИ ВА СУВ ИСТЕЪМОЛЧИСИ ТУШУНЧАЛАРИНИНГ ҲУҚУҚИЙ АҲАМИЯТИ ХУСУСИДА АЙРИМ МУЛОҲАЗАЛАР	204-209
<i>Toshkanov Nurbek Bahriddinovich</i> BILIMLAR IQTISODIYOTI VA INTELLEKTUAL MULK: TIJORATLASHTIRISHNING BA'ZI HUQUQIY JIHATLARI VA MUAMMOLARI	210-216

Nishonov Abdulloh Ubaydulloh o'g'li
ATOM ENERGIYASINI JOYLASHTIRISHNING XALQARO EKOLOGIK TALABLARI217-223

13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna
OLIY TA'LIM MUASSALARIDA TA'LIM SIFATINI OSHIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI224-228

Sadullayeva Shahlo Azimbayevna, Parmankulov Farxodjon Nurali o'g'li
TYUTORLAR ISH JARAYONIGA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI
TATBIQ ETISH METODIKASI229-233

Pirimova Nargiza Adilovna
SPORT-TAYYORGARLIK MASHG'ULOTLARIDA BALANDLIKKA SAKROVCHI QIZLARNING
O'QUV-MASHG'ULOT JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISH234-239

Tangirqulov Elmurod Aliyarovich
BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA ATROF-MUHITNI ASRASH ORQALI EKOLOGIK
TARBIYA BERISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING O'ZIGA XOS
XUSUSIYATLARI VA "YASHIL MAKON" MODULLARI240-244

Xayrov Rasim Zolimxon o'g'li
BO'LAJAK TASVIRIY SAN'AT O'QITUVCHILARINING KASBIY-METODIK TAYYORGARLIGINI
TAKOMILLASHTIRISHDA TA'LIM TEXNOLOGIYALARINING QO'LLANILISHI245-258

Ahmadjonova Odina Anvarjon qizi
ZAMONAVIY TA'LIM MUHITIDA INGLIZ TILI DARSLARIDA STEAM TA'LIM
TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI: STEAM KOMPETENSIYALAR
TUSHUNCHASI259-265

Valieva Xolida
AJDODLAR MEROSI - INSONIYAT BOYLIGI266-271

Djumayeva Dildora Isroilovna
BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA EKOLOGIK MADANIYATNI SHAKLLANTRISHNING
PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI272-277

Davlatova Nilufar Vosiljonovna
TA'LIM-ISHLAB CHIQRISH INTEGRATSIYASINI KUCHAYTIRISHDA ZAMONAVIY TA'LIMNING
O'RNI VA MOLIALASHTIRISH MEXANIZMLARI278-285

Mamaraimova Zebo Shafotovna
YUQORI SINIF O'QUVCHILARINI OILAVIY HAYOTGA TAYYORLASHNING PEDAGOGIK
TAMOYILLARI286-290

Turayev Yolqin Sherzod o'g'li
KATTA MAKTABGACHA TA'LIM YOSHDAGI BOLALARDA DALILY ASOSLASH KO'NIKMASINI
SHAKLLANTIRISH YO'LLARI291-295

Abdurasulova Shoira Kushakovna
BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINING KASBIY KOMPETENTLILIGINI
INTEGRATIV YONDASHUV ASOSIDA RIVOJLANTIRISH296-305

Sottarov Abduvali Umirqulovich
UMUMIY FIZIKA KURSINI O'QITISHDA NANOTEXNOLOGIYA FAN VA TEXNIKA SOHASI
SIFATIDA306-310

<i>Xushnazarova Ma'mura Nodirovna</i> VOLONTYORLIK FAOLIYATINIG IJTIMOIIY-PEDAGOGIK MUAMMOLARI	311-315
<i>Xushvaqtov Umar Norqobilovich</i> AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANIB O'QUVCHILARDA IMPERATIV TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISHDA KOMPETENSIYANING RO'LI	316-320
<i>Alimqulova Ra'noxon Gulmirzayevna</i> BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINFI O'QITUVCHILARIDA NUTQ MADANIYATINI RIVOJLANTIRISHGA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR	321-326
<i>No'monxonova Muattarxon Nosirxon qizi</i> BO'LAJAK TILSHUNOSLARDA KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISHDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARKOMMUNIKATIV KOMPETENSIYALARINING AFZALLIKLARI VA KAMCHILIKLARI	327-331
<i>Xalikov Faroxidin</i> TA'LIM TIZIMIDA TESTOLOGİYADAN FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH SAMARADORLIGI	332-339
<i>Abduvaxidov Xusan Abdukulovich</i> OLIY TA'LIM TALABALARIDA INNOVATSION YONDASHUV ORQALI KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISH	340-345
<i>Якубова Нафиса Одилжановна</i> ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУССАСАЛАРИДА ЧИЗМАЧИЛИК ДАРСЛАРИДА ТАЛАБАЛАРНИ ИЖОДИЙ-КРЕАТИВ ФИКРЛАШГА ЎРГАТИШ МЕТОДИКАСИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	346-354
<i>Karimov Qayum Mamashayevich</i> TALABALARNI KOMPYUTERLI MATEMATIKA TIZIMLARINING GRAFIK IMKONIYATIDAN FOYDALANISH BO'YICHA BILIMINI OSHIRISH	355-360
<i>Yusupova Shoxista Alimjanovna</i> TO'GARAK MASHG'ULOTLARI ORQALI TASVIRIY SAN'AT FANIGA ASOSLANGAN XOLDA O'QUVCHILAR IJODIY QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	361-371
<i>Kasimov Oйбек Омилевич</i> СПОРТДА АХЛОҚИЙ ҚОЙДАЛАР ВА "FAIR PLAY" НОРМАЛАРИНИНГ АҲАМИЯТИ ...	372-378
<i>Abduraxmonov Akbar Abduxamidovich</i> MILLIYLIK VA UMUMINSONIYLIK TAMOIYILLARI UYG'UNLASHUVINING NAZARIY-METODOLOGIK JIHATLARI	379-386
<i>Фазлиддинов Шухрат Фахриддинович</i> ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ НА ЗАНЯТИЯХ ПРИ ИЗУЧЕНИИ КАТЕГОРИИ РОДА ГЛАГОЛА В ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ВУЗАХ.....	387-394
<i>Jurayev Bobomurod Ramazonali o'g'li</i> TALABALARNING JISMONIY FAOLLIGINI OSHIRISH VA RIVOJLANTIRISH JARAYONINING SAMARADORLIK DARAJASI	395-400
<i>Eshbekova Gulabahor Zafarboyevna</i> МАКТАВГАЧА YOSHDAGI BOLALARNING YOZISH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH MUAMMOLARI	401-406

<i>Khidirova Malakhat Qazakhovna</i> ORGANIZATION AND EVALUATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS BASED ON EUTAGOGICAL APPROACHES	407-413
<i>Fayzullayeva Madina Abdumo‘min qizi, Xolbo‘tayeva Moxinur Temurboy qizi</i> MENEJMENT SOHASINI O‘QITISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH	414-420
<i>Achilov Nuriddin Abdugafforovich</i> AL-HAKIM AT-TERMIZIY TA‘LIMOTINING ILMIY TADQIQI	421-426
<i>Norinov Muxammadyunus Usibjonovich</i> JAMIYAT TARAQQIYOTIDA BO‘LAJAK MUHANDISLARNING KASBIY KOMPETENSIYALARINI TAKOMILLASHTIRISHNING AHAMIYATI	427-432
<i>Begimqulov Zarif Axmadovich</i> JISMONIY TARBIYA YO‘RIQCHISINING IJTIMOYIY-MADANIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDA MALAKA OSHIRISH JARAYONINING AHAMIYATI	433-438
<i>Izbosarova Zuxro Anatoliy qizi</i> BO‘LAJAK BOSHLANG‘ICH SINFI O‘QITUVCHILARINING KOMMUNIKATIV KO‘NIKALARINI RIVOJLANTIRISH SAMARADORLIGI	439-443
<i>Jumayev Sirojiddin Zafarovich</i> MOLEKULAR BIOLOGIYADAN OQSILLARNING AMINOKISLOTA TARKIBI VA AMINOKISLOTALARNING TASNIFI MAVZUSINI O‘QITISHDA MASALA VA MASHQLARDAN FOYDALANISH	444-449
<i>Pulatova Muxabbat Egamberdiyevna</i> BOSHLANG‘ICH SINFI O‘QITUVCHILARIDA INNOVATSION KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI	450-457
<i>Yuldashev Mengali Ziyaduloyevich</i> BOSHLANG‘ICH SINFI O‘QITUVCHILARIDA MUSTAQIL ISHLASH KOMPITENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH	458-463

13.00.00– Педагогика фанлар

No'monxonova Muattarxon Nosirxon qizi
Is'hoqxon Ibrat nomidagi Namangan Davlat
Chet Tillari Instituti tadqiqotchisi

**BO'LAJAK TILSHUNOSLARDA KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYALARINI
SHAKLLANTIRISHDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARKOMMUNIKATIV
KOMPETENSIYALARINING AFZALLIKLARI VA KAMCHILIKLARI**

Annotatsiya. Ushbu maqola axborot texnologiyalarining kelajakdagi tilshunoslarda kommunikativ kompetensiyalarni shakllantirishga ta'sirini o'rganadi. Mualliflar tillarni o'qitish va shaxslararo muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish jarayonida zamonaviy texnologik vositalardan foydalanishning afzalliklari va kamchiliklarini ko'rib chiqadilar. Tillarni o'rganish va lingvistik bilimlarni boyitish uchun onlayn resurslar, kompyuter dasturlari va mobil ilovalardan foydalanish samaradorligi masalalariga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Kalit so'zlar: axborot texnologiyalari, kommunikativ kompetensiyalar, kelajakdagi tilshunoslar, tillarni o'qitish, samaradorlik, onlayn manbalar, kompyuter dasturlari, mobil ilovalar, lingvistik ta'lim, texnologiyalarni birlashtirish, aloqa san'atini o'rganish.

Numonhonova Muattarhon Nosirhon-kizi
Namangan State Institute of Foreign
Languages named after Ishakhkhan Ibrat

**ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN THE
FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCIES OF FUTURE LINGUISTS**

Annotation. This article explores the influence of information technologies on the formation of communicative competencies among future linguists. The authors consider the advantages and disadvantages of using modern technological tools in the process of teaching languages and developing interpersonal communication skills. Particular attention is paid to the issues of the effective use of online resources, computer programs and mobile applications for learning languages and enriching linguistic knowledge.

Key words: information technologies, communicative competencies, future linguists, language teaching, efficiency, online resources, computer programs, mobile applications, linguistic education, technology integration, teaching the art of communication.

Нумонхонова Муаттархон Носирхон кизи
Исследователь Наманганского государственного
института иностранных языков имени
Исхакхана Ибрата

**ПРЕИМУЩЕСТВА И НЕДОСТАТКИ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ
В ФОРМИРОВАНИИ КОММУНИКАТИВНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ У БУДУЩИХ
ЛИНГВИСТОВ**

Аннотация. Данная статья исследует влияние информационных технологий на формирование коммуникативных компетенций у будущих лингвистов. Авторы рассматривают преимущества и недостатки использования современных технологических средств в процессе обучения языкам и

развития навыков межличностной коммуникации. Особое внимание уделяется вопросам эффективности использования онлайн-ресурсов, компьютерных программ и мобильных приложений для изучения языков и обогащения лингвистических знаний.

Ключевые слова: информационные технологии, коммуникативные компетенции, будущие лингвисты, обучение языкам, эффективность, онлайн-ресурсы, компьютерные программы, мобильные приложения, лингвистическое образование, интеграция технологий, обучение искусству общения.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V3I12.2Y2023N51>

Kirish. Axborot texnologiyalari inson faoliyatining barcha sohalariga kirib, zamonaviy dunyoning ajralmas qismiga aylandi. Xususan, ular ta'limda, shu jumladan talabalar, bo'lajak tilshunoslarning kommunikativ kompetensiyalarini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Internetning rivojlanishi, mobil qurilmalar va ixtisoslashtirilgan dasturlarning mavjudligi bilan talabalar tillarni o'rganish va aloqa ko'nikmalarini rivojlantirish uchun keng imkoniyatlarga ega. Biroq, bu jarayonda axborot texnologiyalarining afzalliklari va kamchiliklari mavjud. Ushbu maqolada biz kelajakdagi tilshunoslarning kommunikativ qobiliyatlarini shakllantirishda zamonaviy texnologiyalarning qanday afzalliklari va cheklovlarini aniq ko'rib chiqamiz, shuningdek ularning ushbu sohadagi talabalarni o'qitish va kasbiy tayyorlash jarayoniga ta'sirini baholashga harakat qilamiz.

Axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi bilan ifodalangan zamonaviy dunyo ta'lim va kasbiy o'sish uchun, shu jumladan kelajakdagi tilshunoslar uchun katta imkoniyatlar yaratadi[1]. Shu bilan birga, axborot texnologiyalarining afzalliklari orasida kamchiliklar ham mavjud bo'lib, ularni o'rganish zamonaviy texnologiyalardan foydalanish kelajakdagi tilshunoslarning kommunikativ kompetensiyalarini shakllantirishga qanday ta'sir qilishini yaxshiroq tushunishga imkon beradi.

Ta'lim materiallarining mavjudligi va xilma-xilligi axborot texnologiyalari talabalarga elektron darsliklar, onlayn kurslar, audio va video resurslarni o'z ichiga olgan o'quv materiallarining boy assortimentiga oson kirish imkonini beradi. Shu tufayli bo'lajak tilshunoslar til muhitiga kirib, turli mamlakatlarning turli lahjalari, urg'ulari va til xususiyatlarini o'rganishlari mumkin[2]. Multimedia o'qitish vositalari zamonaviy texnologiyalar til ko'nikmalarini o'rgatish va mashq qilish uchun multimedia materiallaridan foydalanishga imkon beradi. Audio va video manbalar talabalarga talaffuz ko'nikmalarini rivojlantirishga, shuningdek, quloq orqali tushunishni yaxshilashga imkon beradi.

Kommunikativ kompetensiya — tilshunoslik va til ta'limi sohasidagi tushuncha bo'lib, u turli ijtimoiy va kommunikativ kontekstlarda tildan samarali va to'g'ri foydalanish qobiliyatini anglatadi. U oddiy grammatik va lug'at bilimlaridan tashqariga chiqadi va quyidagi tarkibiy qismlarni o'z ichiga oladi:

Grammatik kompetensiya: Bu jihat til qoidalari va tuzilishini, jumladan, sintaksis (gap tuzilishi), morfologiya (so'z yasalishi) va fonologiyani (tovush naqshlari) tushunishni o'z ichiga oladi. Bu ma'ruzachilarga grammatik jihatdan to'g'ri jumlar yaratishga imkon beradi.

Ijtimoiy lingvistik kompetensiya: Ushbu komponent tildan foydalanishning ijtimoiy va madaniy jihatlarini tushunishga qaratilgan. Bu turli xil ijtimoiy sharoitlarda tegishli til shakllari va konvensiyalarini bilishni va o'z tilini kontekst va auditoriyaga moslashtirish uchun moslashtirish qobiliyatini o'z ichiga oladi.

Diskurs kompetensiyasi: nutq kompetensiyasi suhbatlar, hikoyalar, insholar va nutqlar kabi og'zaki yoki yozma tilning kengaytirilgan qismlarini tushunish va ishlab chiqarish

qobiliyatini o'z ichiga oladi. U fikrlarni tartibga solish va ketma-ketlashtirish, izchillikni saqlash va nutqning turli qismlarini bog'lash uchun uyushiq vositalardan (masalan, olmoshlar, qo'shma gaplar) foydalanish ko'nikmalarini o'z ichiga oladi.

Pragmatik kompetensiya: Pragmatik kompetensiya muayyan kommunikativ maqsadlarga erishish uchun kontekstda tildan foydalanish bilan bog'liq. U nutqiy harakatlarni (masalan, so'rovlar, kechirim so'rash, maqtovlar) to'g'ri tushunish va ulardan foydalanish, nazarda tutilgan ma'nolarni talqin qilish va bilvosita muloqotning nozik tomonlarini o'z ichiga oladi.

Strategik kompetensiya: Bu jihat til bilan bog'liq qiyinchiliklarni bartaraf etish yoki muloqot samaradorligini oshirish uchun muloqot strategiyalaridan foydalanish qobiliyatini o'z ichiga oladi. Strategiyalar ma'noni ifodalash, tushuntirish so'rash, imo-ishoralardan foydalanish yoki boshqa usullardan foydalanishni o'z ichiga olishi mumkin.

Kommunikativ kompetensiya dinamik va kontekstga bog'liq tushunchadir, chunki malakali muloqot tillar va madaniyatlarda farq qilishi mumkin. Bu tilni samarali o'rganish va undan foydalanishda hal qiluvchi rol o'ynaydi, chunki u nafaqat lingvistik bilimlarni, balki muvaffaqiyatli muloqotga erishish uchun ushbu bilimlarni real vaziyatlarda qo'llash qobiliyatini ham o'z ichiga oladi. Til o'rganuvchilar ko'pincha o'z tillarida ko'proq malakali va ishonchli kommunikator bo'lish uchun o'zlarining kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishga harakat qilishadi.

Virtual amaliy muhit ixtisoslashgan dasturlar va ilovalar talabalarga interaktiv virtual muhitda til ko'nikmalarini mashq qilish imkoniyatini beradi. Bunga sun'iy suhbatdoshlar bilan suhbatni simulyatsiya qilish yoki aloqa ssenariylarida qatnashish kiradi[3]. Bunday virtual amaliyotlar muloqot ko'nikmalarini va suhbatga bo'lgan ishonchni rivojlantirishga yordam beradi.

Ma'lumotni buzish Internet juda ko'p ma'lumot beradi, ammo bu har doim ham ishonchli emas. Talabalar sifatsiz yoki buzilgan ma'lumotlarga duch kelishlari mumkin, bu esa til ko'nikmalarining to'g'ri shakllanishiga ta'sir qilishi mumkin. Shaxslararo muloqotning yo'qolishi axborot texnologiyalaridan, xususan, ijtimoiy tarmoqlar va messenjerlardan foydalanish haqiqiy shaxslararo aloqalarning pasayishiga olib kelishi mumkin. Kelajakdagi tilshunoslar uchun nafaqat lingvistik jihatlarni, balki madaniy nyuanslarni ham tushunish muhimdir, bu esa tirik ona tilida so'zlashuvchilar bilan muloqot qilishni talab qiladi. Giyohvandlik va chalg'itish smartfonlar va internetga doimiy kirish giyohvandlikni keltirib chiqarishi va talabalarni o'qishdan chalg'itishi mumkin. O'qitish va mashq qilish o'rniga, ular virtual dunyoda vaqt o'tkazishlari mumkin, bu esa o'quv jarayonining samaradorligini pasaytirishi mumkin.

Shunday qilib, axborot texnologiyalari kelajakdagi tilshunoslarning kommunikativ kompetensiyalarini shakllantirishda aniq afzallik va kamchiliklarga ega. Ulardan eng yaxshi tarzda foydalanish uchun talabalar va o'qituvchilar kamchiliklarni minimallashtirish orqali imtiyozlardan maksimal darajada foydalanishga yordam beradigan strategiyalarni ishlab chiqishlari kerak[4]. Bunga manbalarni tanlashda tanqidiy fikrlash, onlayn va oflayn aloqa o'rtasidagi muvozanat va virtual dunyoda vaqtni ongli ravishda boshqarish kiradi.

Kommunikativ kompetensiyalar tilshunoslik sohasida muhim rol o'ynaydi va bu ko'nikmalarni shakllantirish kelajakdagi tilshunoslarni o'qitishning muhim jihati hisoblanadi. Axborot texnologiyalari (it) rivojlanishi bilan zamonaviy ta'limda talabalarning muloqot

qobiliyatini yaxshilash uchun yangi imkoniyatlar paydo bo'ldi[5]. Biroq, barcha sohalarda bo'lgani kabi, ushbu kontekstda it-dan foydalanishning afzalliklari va kamchiliklari mavjud.

Axborot texnologiyalarining afzalliklari:

Resurslar va o'quv materiallariga kirish: Internet talabalarga turli tillarda ko'plab o'quv resurslari va materiallaridan oson foydalanish imkonini beradi[6]. Onlayn kurslar, video darsliklar, elektron darsliklar va til ilovalari o'quv jarayonini yanada interaktiv va qulayroq qiladi.

Amaliyot imkoniyatlari: virtual amaliy muhitlar va ilovalar talabalarga chet tillarida muloqot qilish, ona tilida so'zlashuvchilar bilan muloqot qilish va xabar almashish ko'nikmalarini oshirish imkonini beradi, bu esa talaffuz va tushunishni yaxshilashga yordam beradi.

Multimedia resurslari: audio va video kabi Multimedia materiallari talabalarga eshitish va vizual tahlilni rivojlantirishga yordam beradi, bu chet tillari va lingvistik xususiyatlarni o'rganishda foydalidir.

Zamonaviy aloqa vositalari: messenjerlar va ijtimoiy tarmoqlardan foydalangan holda talabalar butun dunyo bo'ylab o'rtoqlari bilan turli tillarda muloqot qilish imkoniyatiga ega, bu esa ijtimoiy doirani kengaytirish va madaniy farqlarni tushunishga yordam beradi.

Axborot texnologiyalarining kamchiliklari:

Ma'lumotlarning noto'g'riligi: Internetda ishonchsiz va buzilgan ma'lumotlar ham mavjud bo'lib, ular talabalarni chalkashtirib yuborishi va til ko'nikmalarining noto'g'ri shakllanishiga olib kelishi mumkin.

Shaxslararo aloqani qisqartirish: talabalar virtual dunyoda ko'proq vaqt sarflashlari va haqiqiy shaxslararo o'zaro munosabatlarda kamroq vaqt sarflashlari sababli shaxslararo ko'nikmalarni yo'qotish xavfiga duch kelishlari mumkin. Smartfonlar va kompyuterlar giyohvandlik va o'qishdan chalg'itish manbai bo'lishi mumkin, bu esa oxir-oqibat o'rganish samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, kelajakdagi tilshunoslarning kommunikativ kompetensiyalarini shakllantirishda axborot texnologiyalarining rolini e'tiborsiz qoldirib bo'lmaydi. Zamonaviy texnologiyalar tilshunoslik talabalariga o'rganishni sezilarli darajada boyitadigan va ko'nikmalarni yanada samarali rivojlantirishga imkon beradigan turli xil vositalar va manbalarni taqdim etadi. Biroq, ko'plab afzalliklarga qaramay, e'tibor va muvozanatni talab qiladigan ba'zi kamchiliklar mavjud.

Kelajakdagi tilshunoslar nafaqat axborot texnologiyalarining imkoniyatlarini, balki cheklovlarini ham bilishlari muhimdir. Asosiy jihatlar:

1. Tanqidiy fikrlash: Internetdagi ma'lumotlarni tahlil qilish va baholash qobiliyati muhim mahoratdir. Talabalar ishonchli manbalarni tasdiqlanmagan va har doim ham aniq bo'lmagan ma'lumotlardan ajratishni o'rganishlari kerak.

2. Onlayn va oflayn aloqa balansi: shaxslararo muloqot virtual muloqot kabi muhimdir. Talabalar onlayn muhitda muloqot qilish va ona tilida so'zlashuvchilar bilan haqiqiy suhbatlar o'rtasida muvozanatni saqlashga harakat qilishlari kerak.

3. O'z-o'zini tartibga solish: asosiy ko'nikmalardan biri bu tarmoqdagi vaqtni nazorat qilish va texnologiyadan chalg'itish uchun emas, balki o'rganish uchun foydalanish qobiliyatidir.

Ushbu fikrlarning barchasi kelajakdagi tilshunoslarda kommunikativ kompetensiyalarni muvaffaqiyatli shakllantirish uchun muhimdir. Axborot texnologiyalari talabalar qo'lida kuchli vositaga aylanmoqda, ammo ulardan foydalanish ongli yondashuv va texnologiyani ularning ta'lim va kasbiy ehtiyojlariga moslashtirish qobiliyati bilan birga bo'lishi kerak[7]. Natijada, an'anaviy o'qitish usullarini zamonaviy texnologik resurslar bilan to'g'ri birlashtirish tilshunoslarga jahon ko'p tilli muhit muammolariga yaxshiroq tayyorgarlik ko'rish va o'zlarining muloqot qobiliyatlarini kasbiy faoliyatda muvaffaqiyatli qo'llash imkonini beradi.

Axborot texnologiyalari kelajakdagi tilshunoslarning kommunikativ kompetensiyalarini shakllantirish uchun muhim imkoniyatlarni taqdim etadi. Biroq, ushbu texnologiyalardan muvaffaqiyatli foydalanish talabalardan ma'lumotni tanqidiy baholash qobiliyatini, virtual va Real dunyo o'rtasidagi muvozanatni topish qobiliyatini va o'rganishda o'zini o'zi boshqarish va o'z-o'zini tarbiyalashni talab qiladi. Bu jihatlarning barchasi axborot texnologiyalarini lingvistik dasturlarning ta'lim jarayoniga integratsiyalashda hisobga olinishi kerak.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Warschauer, M. (2000). The changing global economy and the future of English teaching. *TESOL Quarterly*, 34(3), 511-535.
2. Thorne, S. L., & Reinhardt, J. (2008). Bridging activities, new media literacies, and advanced foreign language proficiency. *Modern Language Journal*, 92(2), 244-266.
3. Warschauer, M., & Healey, D. (1998). Computers and language learning: An overview. *Language Teaching*, 31(2), 57-71.
4. Kukulska-Hulme, A., & Shield, L. (2008). An overview of mobile assisted language learning: From content delivery to supported collaboration and interaction. *ReCALL*, 20(3), 271-289.
5. Reinhardt, J. (2011). Language learners as ethnographers. *CALICO Journal*, 28(1), 278-307.
6. Stockwell, G. (2007). Vocabulary on the move: Investigating an intelligent mobile phone-based vocabulary tutor. *Computer Assisted Language Learning*, 20(4), 365-383.
7. Zheng, D., Young, M. F., Brewer, R., & Wagner, M. (2009). Attitudes toward technology and the skills of self-efficacy and metacognition: a case study of learning supported by technology. *Educational Technology Research and Development*, 57(3), 421-441.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 12/2 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: "SCIENCEPROBLEMS TEAM"
масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).